

Regeringen och rysskrediten

Ryssland har gång efter annan visat sitt missnöje inför det svenska näringslivets prestationer, dels genom angrepp i pressen, dels genom uttalanden vid förhandlingar, senast vid den nu återkomna handelsdelegationens besök i Moskva. Orsaken är klar. I november 1946 beslöts att ställa en kredit på 1.000 miljoner till Rysslands förfogande för inköp av angivna varor i Sverige. Inom kreditens ram skulle avtal slutas direkt mellan Ryssland och de svenska företagen. Dessa skulle utan svårighet leverera för 1.000 miljoner, sade den svenska regeringen; det var deras moraliska plikt, betonade till yttermera visso dåvarande handelsministern. Men det har inte gått så. Hittills har varor blott för 280 miljoner kunnat utlovas. Rysarna begär för 720 miljoner mera varor. De vädrar sabotage: varför skall det som var så lätt och naturligt och moraliskt nödvändigt år 1946 ha blivit så svårt redan 1947 och ännu svårare 1948? Avtalet, som enligt våra ministrars försäkringar skulle inleda ett skede av samverkan och vänskap mellan de båda länderna, har blivit en källa till slitningar och misstro.

Enligt svensk uppfattning är likväl vår tribut till Ryssland betydande. Redan enligt de köpeavtal som slutits inom kreditens ram sänder vi årligen till Ryssland massor av maskiner och annan materiel, som vi antingen skulle kunna använda inom landet eller sälja för reda

pengar i andra länder. Vi skickar till Ryssland mer än vi får in genom Marshallhjälpen, lika mycket som vi sparar genom kaffe- och bensinransoneringsarna tillsammans. Vi drar verkligen åt svängremmen för den ryska kreditens skull, som en socialdemokratisk tidning betonat, även om vi — som ett annat organ för samma parti anmärkt — inte är redo att låta svenskarna svälta för att Ryssland snabbt skall återuppbyggas. Endast ett fåtal svenskar lär känna dåligt samvete gentemot Ryssland; långt flera anser det vara en skandal utan like att vi i vårt beträngda läge skall behöva arbeta för Ryssland — med hopp att få betalt om femton år.

Till detta kommer att våra prestationer enligt kreditavtalet inte är summan av våra förluster. För att kunna producera vad Ryssland önskar har vi måst inköpa maskiner och andra till produktionen hörande ting för många miljoner — sannolikt för tiotals miljoner — i USA och på andra håll; vårt valutaläge har härigenom försämrats. Vidare finns jämte kreditavtalet ett avtal om varuutbyte för 100 miljoner kronor årligen i fem år. Detta är otroligt nog så uppbyggt att om vi sänder mindre till Ryssland än Ryssland till oss, är vi skyldiga att kontant betala skillnaden — oberoende av att vi levererar varor enligt kreditavtalet. Vi har enligt denna regel hittills på en gång sänt kontanter och varor på kredit till Ryssland — först nu har en lättad vunnits, så att vi bara behöver sända varor, inte också dollar.

Hur går det då med de 720 miljonerna, som miljardkrediten omfattar utöver vad svenska företag redan utlovat? Ett riksdagsbeslut i början av juni syntes gå ut på att vi åtminstone inte skulle behöva öka våra leveranser utöver de avtalade 280 miljonerna. I anslutning till ett förslag om revision av kreditavtalet förklarade utrikesutskottet, vars utlåtande godtogs av kamrarna, att det vore "utomordentligt angeläget att undvika en ökning av vår redan avsevärda kreditbelastning". Flera talare betonade utan motsägelse att enligt denna formulering rysskrediten måste begränsas till vad skilda svenska företag redan utlovat. Vi skulle alltså, trodde man, inte riskera att behöva leverera för omkring 200 miljoner om året till Ryssland, det vore nog med 50 miljoner.

Men det ansåg inte regerin-

gen. Finansminister Wigforss uttalade efter riksdagsdebatten i en intervju att utrikesutskottets yttrande innebar blott att vår "samlade kredit" inte fick ökas; alltså, i den mån vi får tillbaka pengar från annat håll — och ansträngningar har gjorts för att få våra grannländer och England att snabbt betala sina skulder —, skulle vi kunna höja rysskrediten intill 1.000 miljoner. Lika bestämd var statsministern: "att detta utlåtande och riksdagsbeslut skulle innebära ett absolut stopp för kommande leveransavtal har aldrig föresvävat mig". Vad som sagts vara självklart i riksdagsdebatten var rena orimligheter för stats- och finansministrarna.

Hur står regeringen nu? Dagens Nyheter har frågat en rad ministrar; av dem har blott statsministern velat svara. På frågan om de svenska företagen måste anses moraliskt skyldiga att fylla miljardbeloppet svarar hr Erlander endast att detta uttalande gjorts av hr Myrdal och vägrar att ge ytterligare kommentarer. Enligt stadgad opinion om hr Myrdal skulle detta svar innebära att talet om moralisk förpliktelse var löst prat — med tanke på att hr Erlander vid denna tid var statsminister och inte rättade hr Myrdal är det likväl möjligt att hans mening är den rakt motsatta. På frågan om regeringen stod fast vid deklARATIONERNA i juni svarades ja. Till detta svar lades dels ett påstående att ryska avtalet reviderade sig självt, dels några glåpord mot den intervjuande tidningen — hr Erlander är sådan.

Alltså: å ena sidan vidhålles deklARATIONERNA från juni, å andra sidan talas om att avtalet reviderat sig självt. Detta sistnämnda påstående är såtillvida självklart riktigt som de snabba avtal inom kreditens ram vilka år 1946 utlovades av regeringen inte kommit till stånd. Men det väsentliga är att en väldig utökning av krediten fortfarande anses möjlig och rimlig. Om Sverige får tillbaka pengar från annat håll, kan vi, enligt hr Wigforss, höja krediten till Ryssland. Om läget i Sverige skulle bli bättre, kan de svenska företagen öka sina leveranser till Ryssland och få betalt av den svenska staten.

Kort sagt, om vår situation förblir dålig, kan miljardkrediten inte presteras; därför talar man om att den reviderar sig själv. Om vi får något över — det är konsekvensen av samma resonemang — skall vi leverera mer än vi nu lovat öster ut. I stället för att själva dra fördel av en förbättring i det allmänna läget skall vi låta Ryssland göra det.